

INSERTIUNI:

se plătesc cu prețuri foarte reduse.

Manuscrisurile sunt a se adresa redacției și acelea nu se înapoiază.

Epistole nefrancate nu se primesc.

ACTIVITATEA

ABONAMENT:

Pe an 6 cor. pe 1/3 an 3 cor.

Pentru plugari—țărani pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe an 16 franci.

Un număr costă 12 bani.

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

Episcopul Pavel.

Orăștie, 3 Iunie n.

Nu ne ajung multe neînțelegeri, ce de un timp încoace rod în mod păgubitor la existența cercatului nostru popor, mai pe toate terenele vieții noastre publice! Și prevedința însăși mai contribuie la amărirea sufletelor noastre.

Așa se vede, că prilej ne dă, cu scop de a ne întoarce mai curând de pe povârnișul, pe care am apucat. Cu cercările de multe soiuri, ce siliți suntem a îndura, nu ne rămâne alta, decât strângându-ne rindurile și lăsând la o parte însușirile rele și păgubitoare, cari mai toate sunt feții uritei pisme și ale intereselor personale, întemeiate iciclea pe grandomanie și idololatrie, se ne unim înspre cele bune.

Dacă privim marea umbră a celui mai mare mecenate-prelat, care ne-a părăsit prea de timpuriu, siliți suntem a recunoaște, că modul lui de viață și însușirile lui blânde i-au dat putere, de a crea atâtea isvoare revărsătoare de binefaceri pe vastul câmp al culturii.

Marele prelat, în urma neînțelegerilor politice ivite între noi, s'a retras de pe terenul public-politic și a rămas numai pe cea al chemării sale arhieresti. Urmărea însă cu atențiune totul ce se întâmplă, pentru-că iubirea sa de neam a fost nemărginită.

Poporul român și în special biserica unită română îmbracă cel mai profund doliu pentru pierderea acestui un Prelat, a cărui rivnă de jertfă

până acum încă nu a fost întrecută din partea nici unui Arhieru.

Chemarea acestui Episcop popular era de două feluri, întrucât pe lângă administrarea diecesei Sale, mai avea să îngrijească și de chivernisirea rațională a extinselor bonuri dominiale, din a căror bună administrare i-a succes a face neîntrecutele sale dotațiuni de diferite feluri.

Numit la 29 Ianuarie 1879 de Episcop, între multe alte necunoscute binefaceri, se înșirăm, după datele culese de vrednicul bărbat al bisericii române-unite, Dr. Augustin Bunea, următoarele:

A împodobit biserica catedrală din Orade prin picturi și alte lucrări de artă, încât aceea nu are păreche în frumsețea la Români.

Tuturor canonicilor (consilieri) le-a clădit case nouă și elegante.

A zidit școală nouă primară în Orade.

A întemeiat o fundațiune a studenților din seminarul tinerimii din Orade pentru prevederea cu vestminte.

A restaurat și înfrumusețat biserica parochială din Beiuș, încât aceea rivalizează cu cea din Orade.

Parochului din Beiuș i-a clădit casă nouă și spațioasă.

A ajutat pe profesorii din Beiuș din casseta sa, ca să-și poată face examenele de calificățiune.

A îmbunătățit salariile acelor profesori în mod însemnat, și a pus fundament la fondul lor de pensiune.

A restaurat și în parte mare a clădit din nou gimnasiul din Beiuș și l-a provăzută cu toate aparatele de lipsă.

Lângă acest gimnasiu a ridicat pomposul »Internat Pavelian«, în care din bunătatea lui se întrețin 134 studenți,

parte gratuit, parte pe lângă o taxă moderată.

A înființat și edificat școala civilă de fete cu internat tot în Beiuș, care în frumsețe și conform nu are păreche, la Români.

A făcut în institutul »Francisc Iosif I.« din Budapesta fundațiune pentru educarea unui tiner român gr-cat.

A împărțit numeroase ajutoare în bani la preoți și tineri studenți.

A înființat grandiosul »Fond subsidiar Pavelian«, care a crescut la o sumă ce întrece tot ce antecesorii sei, în o sută de ani, au dat pentru scopurile religioase și culturale ale diecesei.

Posteritatea avea-va datorința de a scrie vieța acestui mare Prelat, care nu fu cruțat nici de vandalisme, când cu prilejul ducerii memorandumului la Viena, spărgându-i ferestrele reședinței sale din Orade. Pentru iubirea neamului seu a trăit în toată a sa viață, de unde naturalmente urmează, că dator este fiește-cine a vărșa lacrimi ferbinți la mormântul fericitului mecenate-Prelat.

Biserica română unită are bărbați destoinici în ale arhipăstoririi, de bunul D-zeu, că dintre aceia ales să fie cel mai vrednic urmaș al unui Pavel.

Pentru-că: »Dumnezeu nu poate voi, ca aceea schinteie mică, care o am câștigat din marea luminii, să doarmă vecinic în întunecimea mormântului«. (Tralloss, despre gândirea existenței).

»Unirea« de Duminecă scrie următoarele:

În momentul de-a expeda foaia, primim din Slatina sdrobitoarea știre, că Excelența Sa Episcopul Michail Pavel a repausat Duminecă dimineața, lovit de apoplexie de inimă.

E prea mare lovitura aceasta și

prea neașteptată, ca să putem apreția în primul moment de durere pierderea ce a suferit biserica gr-cat. română prin moartea acestui neprețuit Arhieru.

Pavel a murit acum, când câmpiile Bihariei și întreagă diecesa de Orade mai răsună de echoul mărețelor sərbări pentru iubileul său preoțesc de 50 ani.

De abea s'au liniștit inimile noastre de cântecele de bucurie, ce s'au adus aceluia, care atât de mult a jertfit pe altarul sfintei biserici și scumpului său neam românesc, și eată durerea și profunda tristețea se grăbește a-și întinde cernita sa stăpânire.

În mărețele clădiri culturale din Beiuș, cari vor vesti din neam în neam nemărginita sa dragoste pentru prosperarea poporului său, încă nici nu s'au uscat podoabele de verdeață și flori și eată flamura neagră le-a ocupat locul, vestind, că a apus de pe ceriul înorat al sfintei biserici unul din luceferii cei mai strălucitori.

Da, El a fost cu adevărat luceafăr. Lumina Lui însă nu va apune nici-odată, câtă vreme suflare românească va fi pe acest pământ.

Credem cu tărie, că cu creșterea distanței dintre dînsul și dintre noi și urmașii nostri, tot mai falnic va lumina numele Lui.

Inchinămu-ne deci amintirei sale glorioase.

Durerea ce ne stînge inima, ne împedecă de a continua.

Suplinească slăbiciunea noastră inima creștinească a cetitorilor.

Ei știu, că Cel-ce ne-a părăsit, cu adevărat a fost cel mai mare binelăcător al bisericii noastre românești unite.

FOIȘOARA

Cântec ostășesc.

Caii sar și frêu-și mușcă
Jos prin văi e fum de pușcă,
Corbi s'arată croncănind.
Stau de-atac dușmanii gata —
Uite-o 'n sbor întunecata
Moarte-acum spre noi venind.

Știm cu toții ce ne-așteaptă!
Sus spre Domnul mâna dreaptă
Ridicaț-o toți, jurând!
Pentru sfânta noastră lege,
Pentru neam și pentru Rege
Toți c'o inimă ș'un gând!

Nu mi-te măhni, copile,
Cine are 'n luptă zile,
Nu s'atinge plumb de el.
Ori aici, ori de-altădată,
Moartea nouă tot ni-e dată,
Fiecărui 'ntr'un fel.

Glas de trimbiță răsună
Și coloanele s'adună,
Fiți cu inimă, copii!
Nu e rece glas de-aramă,
Ci e jalnic plâns de mamă,
Plânsul sfintei Români!

Tu ne vezi din cer, Părinte,
Fie-ți și de noi aminte
Că suntem și noi ai Tăi!
Fie-i blăstemat mormântul
Cui își calcă jurământul,
Și-am jurat pe cer, flăcăi!

Lasă tobele să bată!
Căpitane, dune-odată
Unde-i foc și unde-i fum.
Steagu 'n vânt! Trăiască țara!
Vesel sune-acum fanfara,
Dumnezeu cu noi de-acum!

(»Albina«)

G. Coșbuc.

Dragoste ori economie?

Nu se știe unde ele ne vor duce, De aceea:

Și în gându-mi trece vântul, capul arde pustii,
Aspru, rece sună cântul cel etern neisprăvit...

În adevăr situația se încurcă. Nu se știe ce va hotărî congresul rubedenilor. Viitorul nostru pare, că se întunecă, cavalerul devine năuc, zăpăcit, neștiind ce-i rezervă viitorul și... aspru și rece sună cântecul cel etern neisprăvit...

Răsboaiele economice. Vor putea oare Romanii să isprăvească acel cântec vechiu visat de cel mai mare poet alor? Aceasta e marea întrebare, marea problemă ce trebuie deslegată. Vom căuta pe cât ne stă în putere, ca să răspundem la grava întrebare pusă mai sus.

Un alt mare poet al nostru zice:

Viitor de aur țara noastră are,
Și prevăd prin secolii a ei înălțare.

Așa se fie? Nu cumva poetul e prea optimist? Noi credem și vom dovedi-o, că optimismul lui este excesiv de mare. Se va constata odată că prea ne-am făcut iluzii din

răsboiul dela 1877. Astăzi toată lumea știe că sunt două feluri de răsboaie: cu arma și cu munca, sau răsboiu militar și răsboiu economic. În general acest din urmă e decisiv. Un astfel de răsboiu am avut noi la 1876, adecă tot cam în același timp cu cel prin arme. Ei bine, din răsboiul dela 1876 Români au eșit sdrobiți. Câștigul sau mai drept zis pierderile din răsboiul dela 1877 nu compensează nici pe departe enormele pierderi avute în 1876.

Dar ce are a face unul cu altul? Vor întreba profanii. Alții earăși vor întreba cu mirare: ce caută Plugul cu abura lui Ordeanu printre poeziile lui Eminescu? Cum să împaci Satira a IV cu Criza Agricolă și cu Agiul? Aceste întrebări mi-le-am pus și eu singur. Și atunci mi-am adus aminte de vechea maximă: extremele se ating.

Positiv, că cetisem ca student poeziile lui Eminescu și vedeam că ele erau pe atunci pentru mine, ca să ne exprimăm tot cu poetul: »cuvinte goale, ce din coadă au să sune«. Nu-i vorbă, acele cuvinte erau admirabile de frumoase și sunau perfect de armonios. Tocmai din această cauză poetul este atât de mult gustat de generația tineră. În cât despre înțelesul poeziilor, asta e altă chestie. Unele din ele le mai înțelegeam pe ju-

În momentul acesta nu avem alta de spus, decât să rugăm pe toți ai noștri, să verse înaintea Scaunului Dumnezeu o rugăciune pentru adurmitul nemuritor arhieru și pentru mângăierea sfintei noastre biserici.

Amintirea Lui cu dreptii!

Vestea morții.

La orele 9 Duminecă dimineața în 1 Iunie, a sosit la redacțiunea noastră următoarea depeșă:

»Episcopul Pavel astă-dimineață a repausat la scâzile din Slatina, lovit de apoplexie de inimă, Bud, vicar.

Tot asemenea depeșă a sosit și Excelenței Sale Preasfințitului Metropolitan Dr. Victor Mihályi, dar n'a putut fi îndată inmanuată, fiind Exelența Sa la biserică.

Și cum toată lumea era la sfânta liturgie în catedrală, vestea acolo s'a primit tocmai la cetirea Sfintei Evanghelii. În urma zdrobitoarei știri, imediat după ectenia cea mare de după Evangelie, s'a rostit ectenia morților cu deslegarea pentru repausatul Arhieru, când apoi toți cei din biserică au aflat tristul cas.

Predicatorul de rînd, dl Dr. Vasile Suci, vorbind despre iubirea, ce trebuie s'o purtăm față de maica noastră comună, față de sf. biserică, a întreprins un panegiric improvisat al repausatului mare Arhieru, punându-l de model al iubirii de biserică și de neam pentru toate generațiunile prezente și viitoare.

Emoțiune a cuprins pe toți ascultătorii; puțini ochi vor fi rămas neudați la auzul întâmplării jelnice și atât de neașteptată.

Comemorarea metropolitului Vancea.

După sf. liturgie elevii seminarului tinerimei au ținut o ședință festivă de comemorare a fericitului fondator al seminarului junimei.

La ședință au fost de față metropolitul, membrii capitolului, lume multă. Dar pe fețele tuturor se vedea întipărită jale adâncă pentru pierderea suferită.

La finea ședinței. Excelența Sa metropolitul cu ochii udați de lacrimi, a ținut o alocuțiune, în care între meritele fericitului metropolit Vancea, a înșirat meritul, de a fi exoperat prin

mătate, altele de loc. Atunci ne consolam cu chimera, că parte din poezii sunt confuze; mai cu seamă că în cele din urmă poetul înnebunise. Treceam așadar repede înainte la alte poezii. Vom zice earăși cam cu poetul: E ușor a ceti poezii, când nimic n'ai înțeles din ele. E ușor a ceti pe Eminescu, când nu l'ai înțeles. Aceasta de altfel s'a întâmplat chiar marilor noștri literați, căci până acum Eminescu a rămas nedescifrat.

Mai târziu, am învățat a cunoaște economia, societatea noastră — copila poetului — și cu mâhnire trebuie să o spun: m'am convins la evidentă că noi suntem întocmai așa cum ne descrie genialul poet la sfîrșitul Satirei a III-a și a IV-a. M'am apucat apoi de scris. Mult ori mai puțin, bun sau rău, dar am scris ceva. Cunoșcînd bineșor din practică starea noastră agricolă, precum și a unor țări vecine, am trecut la studiul economic al țerei. Și cu cât intram mai adînc în acest studiu, cu atât vedeam că alte țări, între cari bine înțeles și Bulgaria, fac enorme progrese economice și:

Vai de biet Român sêracul!
Îndărăt tot dă ca racul.

Și cu cât vederile noastre se clarificau, cu atât starea noastră economică îmi apare mai neagră. Din ce în ce mai mult, viitorul economic ni-se întunecă. Decadența Româ-

ntervenirea sa la Maiestatea Sa numirea lui Michail Pavel de episcop al Oradei-mari. Cuvintele iubitelui metropolit au produs emoțiune adîncă. Prin ele festivitatea aranjată întru onoarea marelui metropolit Vancea s'a făcut de odată festivitate de doliu și întru poimenirea marelui episcop Pavel.

Causa morții.

Causa imediată a morții se vede din telegrama publicată mai la deal, că a fost apoplexie de inimă. Era cunoscut, că fericitul episcop de un șir lung de ani avea ceva defect la inimă, la care în anii din urmă se adause și dilatare de stomac. Cunoscută fiind însă vieța extraordinar de cumpătată a repausatului, legam speranțe întemeiate de o îndelungată păstorire.

Ah! cât ar fi fost de bine, dacă acele speranțe nu ar fi fost înșelătoare. Câte fapte mărețe mai puteam aștepta dela El, care acum întru a face lucruri mărețe, era așa de măestru.

Durere! a trebuit să-l perdem acum, când lipsă mai mare era de dînsul, de rezoluțiunea, de francheta, de nobleța, de dragostea și de spiritul de jertfă a Dînsului.

Fie ca sfântul Sion să poată purta și lovitura aceasta!

Ultimile acte publice.

După iubileul său episcopal, sêrbat în toată liniștea la Orade, Exelența Sa s'a retras la Slatina, pentru ca neturburat de nime să mulțumească lui D-zeu pentru darul, de care l'a făcut vrednic. Acolo i-a sosit vestea despre grația și atențiunea Măiestății Sale, care i-a conferit ordul »Coroana de fer«, cl. I. Ascultînd apoi de rugăciunile repetite ale corpului profesoral dela institutele culturale din Beiuș, își sêrbează acolo liturgia de aur, încunjurat de tot entuziasmul și dragostea fiilor săi sufletești. Nu mult după aceea se duce la Pesta spre a mulțumi Măiestății Sale pentru decorația ce i-a dat. Și se reîntoarce apoi earăși la Slatina, unde îl ajunge pe neașteptate ceasul fatal.

Date biografice.

Fericitul Episcop s'a născut în Recea la 6 Sept. 1827. A studiat în Baia-mare, Sătmar și Cașovia, ear teologia în Viena la S. Barbara, apoi la Ungvar și Sătmar. În 21 Martie 1852

niei economice apare tot mai clară și zău, nu știm unde ea se va opri. Vêzîndu-le toate aceste am început în modestele noastre scrieri să le zugrăvim toate în culori cât se poate de negre și ori cât de neagră ar fi descrierea noastră, totuși ni se pare că ea nu reprezintă icoana fidelă a negrei noastre stări economice. Scurt vorbind: am devenit extrem de pesimist în cele economice.

Atunci mi-am adus aminte de pesimismul genialului Eminescu și a tinerilor noștri poeți mai mult sau mai puțin talentați. Gîndind astfel, ne-am întrebat singuri: nu cumva există o legătură strînsă, o înrudire între pesimismul literar a lui Eminescu și între pesimismul economic al nostru? Nu cumva poetul în mod inconștient prezintă furtuna ce se deslănțuește asupra țerei, furtună pe care noi o vedem clar și cu ochii minții nu numai cu ochiul inimei, cum o vîd poeții? Intre aceste mi-a căzut în mîni »Studii Critice« de Gherea, vol. III. L'am cetit. Mi-a plăcut. Am rețetit și Doina lui Eminescu și... un fior 'mi-a trecut prin tot corpul! Amețit am rămas. Deșteptat apoi ca dintr'un vis plăcut și dureros, am tresărit și am vîzut că e un studiu economic întreg Doina lui Eminescu.

(Va urma).

I. S. ORDEAN.

fu sfințit preot celibe, și apoi numit notar consistorial la Muncaciu pe sama Românilor din aceea diecesă. La 1856 după înființarea diecesei de Gherla a fost numit notar consistorial acolo. După patru ani trecu ca paroch în Slatina și vicar al Maramureșului. În 11 Sept. 1872 a fost numit Episcop la Gherla. În această înaltă poziție a lucrat mult pentru prosperarea învățămîntului popular. În 29 Ianuarie 1879 e numit Episcop la Oradea-mare, unde a desvoltat o activitate dintre cele mai bogate. Tot ce a putut aduna cu mare cruțare a dăruit spre scopuri religioase și culturale. Vom aminti aici câteva: a împodobit biserica catedrală din Orade cu lucruri de artă de toată frumuseța; a restaurat biserica parochială din Beiuș; a îmbunătățit salariile profesorilor din Beiuș și a pus basă la fondul lor de pensiune; a reclădit în mare parte gimnasiul din Beiuș și l'a provîzut cu toate mijloacele de învățămînt. Pomposul internat de băeți, și școala civilă de fete provîzută și aceea cu internat, vorbesc de bunătatea sa, ear fondul subsidiar destinat pentru scopuri religioase și culturale, a trecut de mult peste suma de un milion floreni.

— Pentru alegerea dela Arad.

Un alegător interesat ne întrebă, că oare părintele Mungra poate fi candidatul serios la vîlădicia din Arad și, că o atare alegere poate fi recomandată de forul ecleziastic competent, atunci, când știut este: **oă în urma ceroetărilor disciplinare, a fost și pedepsit?**

Acestei curiosități nu voim să anticipăm, nici chiar părerea noastră, lăsînd la aprețierea sinodului și forurilor îndreptățite în afacere.

„URANIA“

să cheamă un teatru științific a »societății sfîșieră« pentru înaintarea culturii populare, instituită de amicii și propagatorii semenilor și conaționalilor lor.

Acest fel de teatru a fost bine primit pretutindenea, cu instructivele sale producțiuni, cari revarsă cunoștințele ținuturilor îndepărtate în mod plastic și practic.

Solicitați de presidiul acestei reuniuni, cu sediul în Zürich, nu putem decât a recomanda publicului român spriginirea acestor producțiuni și instructive și menite a ajutara cultura populară.

După programul ce ne stă înainte, producțiunile se vor preda Vineri în 6, Sâmbătă în 7 și Duminecă în 8 l. c., în sala hotelului »Transsylvania« din loc, cu prețuri moderate și pe lângă luminat propriu de 2400 lumini.

Redacția.

Samoil Popoviciu,

preot gr.-or. retras în pensie, protopr. on. membru fondator al »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român«, cel mai însemnat binefăcător al bisericii, școalelor și meseriilor, din aceste părți, a repausat, nu mai este între cei vii, după-cum ne anunță necrologul la alt loc.

Comuna sa natală, Beriui, a suferit

o pierdere și aceasta o dovedește jalea cea mare, de care este cuprins mic și mare, nu numai din această comună, fără și comunele din jur, cărora atâtea servicii le-a prestat în decursul viețuirii sale.

Inmormîntarea s'a sevîrșit Sâmbătă, la 31 Iunie n., a fost o manifestare a iubirii, de care veteranul preot a fost părtaș.

Funerariile a fost servite, sub conducerea protopresbiterului Vasile Domșa, de 11 preoți, toți aderenți ai defunctului, la cari avea trecere și stimă. Citatul cu care și-a început dl Domșa vorbirea: »Și murind Samoii, s'a adunat tot israilul și l-a plâns«, a fost bine aplicat.

Predica ascultată cu atențiune a fost întru toate la loc și în conglăsuire cu vieța smerită a defunctului.

Multe sale dotațiuni făcute spre scopuri culturale, prin cari mai tot agonisitul seu l-a lăsat neamului seu român, dovedesc simțămîntele sale nobile-creștinești, de cari a fost condus, câte le cunoaștem, aflat-am cu cale a le aduce la cunoștința obștei, drept imbold de urmărit, pentru-că puțini sunt acei bărbați cu stare în aceste părți, cari au contribuit cu obolul lor la scopuri filantropice.

Repausatul protopresbiter onorar a contribuit:

1. În anul 1879 la fundațiunea sa cu 2000 cor. pe seama bisericii sale din Beriui, pentru îmbunătățirea salariilor preoțești și învățătorești.

2. Fundațiunea de 2000 cor. pentru elevii din Beriui, cari vor îmbrățișa ori-ce fel de meserie

3. Fundațiunea de 4000 cor. făcută la anul 1897 pentru zidirea bisericii din Beriui.

4. Fundațiunea de 2000 cor. pentru augmentarea fondului protopresbiteral al Orăștiei cu menire culturală.

5. Fundațiunea de 2000 cor. pe seama bisericii gr.-or. din Orăștie, la care a fost aplicat ca administrator substituit în restimp de cinci ani.

6. La moartea sa prevîzută, a predat în păstrare la mînilor preotului Ioan Trifon, pentru biserica din Beriui, un libel de depunere cu 1000 cor. și 7 acții dela »Ardeleana« în valoare de 1050 cor., ear' în obligațiuni private o valoare de peste 3000 cor.

7. Bisericii din Sêrca în bani gata suma de 1600 cor.

8. Bisericii din Orăștioara-de-jos o depunere de 100 cor.

Toate aceste, afară de cari a mai dăruit în sume de câte 200—400 cor. bisericilor din Bucium, Ludești, Măgura-Jeledinți parte ajutoare în bani gata, parte prin procurarea de clopote, odăjdii și cărți bisericești.

Prin toate aceste fapte nobile, repausatul a dovedit, că a fost un adevărat preot de model între contimporanii sei, făcîndu-și datorința și câștigîndu-și nu numai stima și venerația noastră, cât mai virtos recunoștința urmașilor sei și un nume neperitor, vecinic amintit cu laude.

În veci amintirea protopresbiterului onorar Samoii Popovici!

NOUȚĂȚI

— **DI Petre V. Boneff**, jurnalist bulgar, care face un voaj pe jos împrejurul pământului, timp de 15 ani a sosit azi la Orăștie. Scopul călătoriei e studierea popoarelor, în deosebi a celor din Asia, Africa și Australia. Fiind în posesiunea de documente și scrisori de recomandare date de guvernul bulgar, precum și de reprezentanții Angliei, Franței și Austriei din Sofia, călătorind fără mijloace contează pe vânzarea de cărți postale.

— **Necrologie.** Primim următoarele anunțuri funebre:

Cu profundă durere aducem la cunoștința tuturor cunoscuților, că SAMOIL POPOVICIU, protopresbiter onorar și paroh gr.-or. în pensiuie, a încetat din viață, Mercuri în 28 Maiu st. n. a. c., în etate de 71 ani, în urma unui morb greu și îndelungat, fiind împărțat de Sfintele Taine.

Osemintele scumpului defunct s'au așezat Sâmbătă în 31 Maiu st. n. a. c. la 2 ore după amiază în cimitierul bisericii gr.-or. din Beriiu spre odichnă vecinică.

Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

Beriiu, 28 Maiu n. 1902.

Pentru comitetul bisericii gr.-or. din Beriiu Ioan Trifon, paroh gr.-or.

— Cu inima frântă de durere anunțăm moartea iubitului nostru soț respective tată moș, unchiu, socru și cumnat GEORGE NICOARA, catechet și paroh gr.-or. rom. și propr. în Deva, întemplată Joi la 16/29-lea Maiu 1902, sara la 10 ore în urma unui morb învechit, în anul 69-lea al vieții și al 48-lea al căsătoriei sale.

Cu rivna unui apostol și smerenie a servit Domnului 48 de ani spre binele bisericii și a poporului său iubit.

Asează, Doamne, sufletul lui între cei buni și drepti.

Înmormântarea va fi Duminecă d. a. la 3 ore.

Fie-i țărina ușoară și amintirea binecuvântată!

Deva, 16/29 Maiu 1902.

Văduva Maria Nicoară, soție. August A. Nicoară, Romul G. Nicoară, fii. George și Florica Ciurcu, nepoți. Lucreția de Costa Nicoară, noră. George Nicoară, nepot de frate. Sofia Muntean m. Kováts, cumnată.

— Subscriși cu inima frântă de durere anunțăm tuturor rudeniilor și cunoscuților, că prea iubită soție, mamă, soră, cumnată SILVIA BARCIANU n. OLTEAN, după lungi și grele suferințe a adormit în Domnul Joi, la 16/29 Maiu a. c., 6 ore p. m., în etate de 38 ani.

Rămășițele pământești ale scumpei defuncte s'au așezat spre odihnă vecinică Sâmbătă, la 18/31 Maiu, 3 ore p. m. — dela casa mortuară, strada Măcelarilor Nr. 30, — în cimitierul din suburbiul Iosefin, la care tristă festivitate invităm pe toți cunoscuții.

Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

Sibiu, 16/29 Maiu 1902.

Dr. Daniil P. Barcianu, soț. Sorin, Radu, Andreiu, Achil, Lavinia și Silvia, fii și fiice. Familiile: Barcianu, Olteanu, de Lacotte, Giuriade, frați, surori, cumnați și cumnate.

— Corpul profesoral și superioritatea dela seminarul teologic arhidiecezan din Blaj anunțăm adormirea în Domnul a iubitului lor superior și coleg BASILIU RAȚIU, fost vicariu foraneu gr.-cat. la Făgăraș, rector și profesor seminarial, asesor consistorial etc. întemplată, după suferințe îndelungate, în Sighișoara azi după amiază la 3 ore, în anul al 65-lea al etății și al 32-lea al preoției sale, fiind deja pregătit cu sf. Sacramente ale muribunzilor.

Osemintele iubitului adormit în Domnul s'au așezat în 3 Iunie la 3 ore p. m. în cimitierul gr.-cat. din loc.

Blaj, la 1 Iunie 1902.

Rugați-vă pentru sufletul celui-ce atâta și-a iubit biserica și neamul său.

— *Pacea din Africa-de-sud după foile străine.* Știrile telegrafice dela 31 Maiu anunță: din cercuri acreditate parlamentare se adeverește, că Balfour a comunicat deja Luni în Casa-de-jos încheierea păcii prelabile. »Standard« scrie: că guvernul englez a condiționat, ca generalii buri numai două—trei zile să se sfătuiască asupra condițiilor de pace și a îndrumat pe Kitchener, că neprimind încheierea păcii, să reînceapă neamănat dușmăniile. Din Amsterdam se vestește, că afară de împrejurimea cea mai restrânsă a lui Krüger și Burii europeni sunt convinși despre apropiata încheiere a păcii, care nu mai poate dăinui decât câteva zile sau ore.

— *Tempestăți și exundări.* Din toate părțile țării se raportează despre tempestăți și eșirea apelor, pe urma cărora câmpurile sunt rămase devastate de sămănături, erburi și pomaturi. Astfel se raportează din Odorheul-secuiesc că pe acolo Luni după amiază a fost mare tempestăte împreună cu grindină, care timp de douăsprezece minute a bătut în mărimea alunelor. Asemenea și din Timișoara, Szentes, Arad, Budapesta se raportează despre ploi mari, împreună cu furtună și grindină, ear' din Sigetul-Marmației o telegramă dto 21 Maiu spune că în urma ploilor torențiale a exundat Tisa și afluenții săi, făcând mari devastări. La Nagy-Bocská valurile Tisei au dus 5000 de blane [lemne] de ale arariului, cum și părți de case și clădiri economice. În Kökényes niște băieți fiind surprinși de năvala valurilor s'au urcat pe arbor, unde au stat timp de zece ore, până-ce li-au putut merge în ajutor părinții. Hotarul comunei Hosszmező e întreg sub apă. Tot despre exundări mari raportează o telegramă din Nagy-Szőllős dto 20 Maiu, care spune că sunt inundate comunele Királyháza, Tekcháza, Szászfalu, Hetény, Gyula, Szirma, Sasvár, Fancsika și Farkasfalva, și că foarte multe vite mari au fost luate și duse de valurile Tisei.

— *Responsabilitatea cărcimarilor.* O curioasă afacere s'a judecat de tribunalele americane. Un individ care se îmbătase groaznic într'o căruciumă, eșind afară a alunecat pe bordul trotuarului spărgându-și capul și din care cauză muri. Văduva sa a intentat un proces de daune-interese contra cărcimarului, făcându-l responsabil de moartea soțului său și ceru o foarte mare despăgubire.

Tribunalul i-a dat dreptate și a făcut foarte bine. Dacă asemenea jurisprudență s'ar stabili la noi, credem că ea ar fi mai folositoare decât tot arsenalul actual de legi și ordonanțe pentru combaterea beției.

— *Rețetă economică* pentru o beutură foarte hrănitoare persoanelor care suferă de stomac și pentru copiii slabi, în loc de untură de pește.

Se ia câte o lingură mare de supă din grăunțele următoare: grâu, porumb, orz, ovės, săcară și o lingură de țărțe de grâu, puneți-le cu două litri de apă să fiarbă, dacă apa scade, adăogați alta spre a rămânea aceeași cantitate. După-ce se va răci, se strecoară printr'o sită; obținem un lichid cam gălbui cu un gust foarte plăcut și foarte hrănitor; aceasta poate înlocui întru câțva untura de pește pentru copiii slabi. Se dă persoanelor adulte dela trei la patru pâhară pe zi, curat sau cu lapte. Trebuie să se prepare în mică cantitate, spre a nu fermenta.

— *Explosie uriașă.* La gara Sheraden pe linia căii ferate Fort-Vairé — Chicago [America] în cursul arangerii vagoanelor a explodat o mare cantitate de petrol, încercat pe mai multe vagoane. Pe urma exploziei douăzeci oameni au fost uciși, o sută cincizeci au fost răniți de moarte, ear' alți mulți au scăpat cu răni mai puțin periculoase. Vagoanele din urmă au buit pe cele explodate, prin ce au provocat aprinderea petrolului; flăcările, cari băteau până la înălțime de douăzeci metri, au făcut să explodeze și celelalte vagoane și întreagă gara a fost cuprinsă în potop de văpaie. Riul de

petrol aprins a curs pe distanță de un mil și jumătate până la orașul Estlenborough, unde a mai explodat odată, demolând trei edificii mari, între cari și un hotel.

— *Pe insula Martinique.* Vulcanul Pelée, care a nimicit deunăzi orașul Saint-Pierre cu toți locuitorii săi, își continuă activitatea destructivă, amenințând orașul Forte de France. Acum 3 zile vulcanul Pelée din nou s'a aprins. Ploaie de cenușă însoțită de fulgere și tunete a acoperit orașul Forte de France, capitala insulei. După ploaia de cenușă a urmat ploaie de petri. Locuitorii orașului vătându-se au fugit din oraș. Viața lor e în fiecare moment periclitată. Pe muntele Pelée s'au deschis cratere nouă și lava ferbinte curge neconținut. Lava revărsându-se în mare a adus în terbere și apa mării. Două corăbii, cari voiau să debarce în port, în urma erupției vulcanice au trebuit să părăsească grabnic portul. Orașul Forte de France e mereu amenințat de cele mai mari pericole. Vulcanul varsă foc și e într'o teribilă erupție cu ploaie de petri. Marea ferbe, aerul e plin de cenușe. Erupțiunea din zilele din urmă e mai groaznică ca la început. Catastrofa totalei nimiciri a orașului Forte de France devine tot mai iminentă.

La St. Pierre au fost înmormântate până acum șese mii de cadavre. Geologii sunt de părere, că America medie în urma atător ferberi suturane, cari se declară în erupțiile vehemente ale vulcanilor, este amenințată cu totală pustiire.

— *Lampă de noapte economică.* Se ia o mică butelie de formă lungăreață de sticlă albă și curată. Se pune în lăuntru o bucată de fosfor de mărimea unui bob de mazăre. După-ce ați încălzit încet butelia, astfel ca să nu plesnească, se pune în o treime din conținutul ei unt de lemn de bună calitate, fierț în clocote, apoi se astupă sticla cu îngrijire.

În fiecare dată când voim a ne servi de această lampă se destupă pentru-ca să pătrundă aerul. După asta se pune dopul la loc și obținem o lumină suficientă pentru a urmări cu ochii minotarele unui ceasornic. Dacă lumina s'ar stinge, e destul de a o reînsoții destupând la moment butelia. Dacă odaia ar fi prea rece, trebuie încălzită butelia în mână, înainte de a-i scoate dopul. Experiența a aprobat că această lampă de noapte poate dura șese luni fără să se mai reînsoiască.

— *Luptă cu un vultur.* Muncitorul Gh. Cavaccea dela serv. municipal din Brăila ducându-se cu căruța la Lacul-Dulce, a fost atacat de un vultur enorm, care mânca din cadavru unii cal. Muncitorul a reușit să ucidă vulturul cu un cuțit, după o luptă de aproape o jumătate de oră. Dinsul s'a ales însă cu câteva răni pe corp și cu hainele sfâșiate.

ECONOMIE

Producțiunea și comerțul cu ouă

(Urmare și fine).

Într'un voaj pe care l'am făcut, sunt câțiva ani, cu un mare negustor de ouă din Paris, i-am propus să vie în România să-și cumpere produsele comerțului pe care-l exercita.

Mi-a răspuns, că România, pe care o cunoaștea de altfel, nu întrunește nici una din condițiile necesare acestui comerț.

Pentru-ca acest comerț să reușească, îmi zicea acel negustor, să cer următoarele condițiuni:

1) Că în anume localități (țiguri) situate în apropierea gărilor să găsească la anumite zile cantități considerabile de ouă.

2) Că toate ouăle să fie proaspete, căci dacă unul se găsește stricat se compromite pentru totdeauna comerțul de ouă al acelei țări exportatoare. Cu cât cantitatea de ouă este mai considerabilă, cu atât tranșacțiunile (schimburile) sunt mai lesnicioase și mai numeroase. — Comerțul ouălor cere cea mai riguroasă onestitate.

Am reflectat mult asupra spuselor acelui negustor cu experiență și mi-am zis că România, prin clima-i temperată și uscată, este o țară proprie pentru creșterea păsărilor și producțiunea ouălor. De ce oare n'am deveni și noi o țară exportatoare de ouă, pe când Rusia cu clima-i aspră expoartă anual ouă numai prin portul Riga de pe Marea-Baltică anual pentru 60,000.000 de lei?

De ce oare nu am exporta și noi ouă, dacă nu pentru 60 milioane anual, dar cel puțin pentru 20 milioane?

Prin exportul acestui produs s'ar îmbogăți pe de o parte și agricultorul și indirect s'ar îmbogăți și țara.

Cu puțină bunăvoință, cu nițică pricepere, cred, că cu ușurință am putea deveni o țară exportatoare de ouă.

Cari ar fi mijloacele pentru a atinge acest rezultat?

Prin organizarea Societăților cooperative în țară la noi am putea bine atinge scopul dorit.

În această privință Danemarca ne dă un exemplu zdrobitor de rezultatele binefăcătoare pe cari le-au dat Societățile cooperative. Danemarca cu drept cuvânt, îngrijată de consecințele funeste ale crizei agricole, a căutat prin organizare de societăți cooperative să supleze la nevândarea produselor pământului, precum grâu, etc. În ultimii timpi consumatorii străini se plâneau de reaua calitate a ouălor produse de Danemarca. O mare mișcare fu organizată de D. Moller și Iorgensen în 1895. Dinsii fondară o Societate cooperativă de exportare, ai cărei membrii numiți pe viață plăteau o cotisațiune de 60 centime odată pentru totdeauna.

Apoi fondară societăți locale în toată țara, ai căror membrii se legau să procure ouă proaspete și în cas contrar, după primul avertisment, să plătească o amendă de 1 leu 80 bani de ou recunoscut clocit. Când găoacea este murdară — deși le este interzis să spele ouăle — li-se face o mică reținere asupra prețului ouălor. Fiecare Societate posedă o marcă purtând un număr distinctiv, așa încât Societatea locală (depositul central) recunoaște cu ușurință proveniența ouălelor stricate.

În fiecare săptămână Societățile locale întrunesc ouăle în cutii cu despărțiri, putând să conțină până la 1000 de ouă. Toate cutiele se expediază apoi la Stabilimentul Societăți centrale. Cu modul acesta nu numai cantitatea ouălor s'a mărit mult, nu numai calitatea lor s'a îmbunătățit, dar chiar — consecință inevitabilă — prețul lor s'a mărit în aceeași proporțiune pentru marele bine al membrilor Societăți. Cifrele următoare arată prosperitatea procedului întrebuitat.

	Nr. Societăților locale	Nr. Aderenților	Ouă exportate Kilogr.
1895	6	2.000	78.800
1896	260	14.000	698.540
1897	320	16.000	1,297.290
1898	340	18.000	1,646.570
1899	365	22.000	2,189.980

Valoarea produsului ultimului an 1899 s'a ridicat la cifra de 22.000.000 lei, a 5 bani bucata ¹⁾.

Cu mijlocul Societăților cooperative, Danemarca, din produsul untului și al ouălor a exportat în ultimii ani pentru mai bine de 190.000.000 lei, jumătate din exportul țării românești.

(„Furn. Societ. Centrale Agric.“) C. II. Teodorachy.

¹⁾Journal d'Agriculture pratique, Nr. 33, pag. 218, 1901.

FELURIMI

— Un proces nu de toate zilele s'a terminat nu de mult în orașul Bruxella (capitala Belgiei).

O văduvă în etate de 19 ani, care a trăit cu soțul său abea numai un an și jumătate, a înaintat proces la tribunalul din Bruxella în contra unui întreprinzător sub cuvânt, că el a fost cauza morții bărbatului ei și a cerut ca nu numai să fie pedepsit, dar totodată să îi plătească și o sumă oarecare, ca răsplată pentru soțul ei.

S'au ținut patru pertractări, dar tribunalul n'a aflat nici un motiv, ca să-l poată judeca pe întreprinzătorul. La pertractarea din urmă însă acuzatul prin avocatul său i-a oferit văduvei din propria lui voință 5000 de franci. Muerea însă n'a primit, fără a zis, că apelează la forul mai înalt. Chiar când vorbea văduva mai înfocat, zicând, că cu 5000 franci voesc a-i micșora durerea pricinuită din partea întreprinzătorului, acesta se întoarce către ea și îi zice:

— Doamnă! Bine știu, că ofertul meu făcut numai din bunăvoință, e foarte puțin ca să aline durerea, dar vezi bine D-Ta, că tribunalul n'a aflat pricină, ca să fie judecat și eu declar cu toată sinceritatea, că nu sunt vinovat, — dar dacă D-Tale nu-ți convine să primești 5000 franci, atunci îți oferesc altceva și anume pe mine însumi. Te întreb dar: voești să mă primești pe mine de soț în locul celui alt?...

O tăcere adâncă; se uitau lung unul la altul, când se ridică judele și întreba:

— Doamnă, te învoești la asta?

— Da, mă învoesc, — răspunde văduva.

— Atunci vom lua protocol despre împăciuire și vă rog să subscrieți protocolul.

Văduva e una dintre cele mai frumoase femei din Bruxella.

— Cutremure de pământ. În fața grozavei nenorociri cauzate de cutremurul de pământ de pe Antile nu e fără de interes lista catastrofelor mai mari, cari au fost o urmare a cutremurilor de pământ.

Anul 79 d. Ch. Inmormântarea orașelor Herculani și Pompeii (Italia).

1667 Cutremurul de 3 luni din Șemacha în Caucaz; 80.000 morți.

1692 Port Royal pe Iamaica dărâmat 3000 morți.

1693 54 orașe și 300 sate nimicite pe insula Sicilia; 100.000 morți.

1703 Yeddo în Iaponia nimicite; 200.000 morți.

1731 În Pichind 100.000 morți și Callao [America-de-sud] dărâmate; 18.000 oameni acoperiți de ruine.

1746 Lima

1755 Cutremurul din Portugalia, care a nimicite în 8 minute Lisabona, 50.000 morți.

1797 Intregul ținut dela Santa Fé până la Panama sguduit de cutremure. 40.000 morți.

1812 Cutremur în Caracas [America], 12.000 morți.

1842 Insula S. Domingo, 4000 morți.

1859 Quitto [America] dărâmat. 5000 morți.

1868 Mai multe orașe în Peru nimicite. 20.000 morți.

1883 Cutremurul de pe insula Iava [Asia] 35.000 morți.

1895 Cutremurul din Japonia, 21.000 morți.

1902 [Faur] Cutremurul din Șemacha [Caucaz]. 2000 case dărâmate, 4000 morți.

1902 [Maiu] Nenorocirea din Antile, peste 50.000 morți.

BIBLIOGRAFIE.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. atrage atențiunea preoțimeii și învățătorilor tractuali la procurarea opurilor:

1. Metropolia Românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania, studiu istoric de Dr. Ilarion Pușcariu, și

2. Drepturile și datorințele învățătorilor români traduse după Dr. Mihai Szabó, prin profesorul Eugen Zaslo. Ambele aceste opuri se află în deposit în cancelaria oficiului protopresbiteral gr.-or. din Orăștie spre a se distribui preoților, învățătorilor și altor dotoritori cu prețurile originale.

A apărut „Cartea de Aur”, sau „Luptele politice-naționale ale Românilor de sub coroana ungară”, vol. I. de T. V. Păcățian — o bogată și prețioasă colecțiune de acte și documente referitoare la luptele noastre politice-naționale din trecut.

O privire aruncată asupra cuprinsului acestui prim volum din cartea d-lui T. V. Păcățian e de ajuns pentru a ne convinge despre netăgăduita valoare ce o are cartea, și despre indispensabila necesitate de a face acest op parte din biblioteca fie-cărui Român inteligent.

Cuprinsul volum. I. e următorul:

Prefață. — I. Înainte de redeșteptare. — Introducere. — Biserica română sub principii calvini. — Diploma leopoldină. — „Unirea”. — Ioan Inocențiu Klein. — Împăratul Iosif II. și Românii — Plânsoarea clerului și poporului iliric, — „Suplex libellus Valachorum”. — Petițiunea Românilor din diecesa Aradului, — Rugămintea episcopilor Moga și Leményi. — În chestia episcopiei neunite a Ardealului. — Întărirea Maghiarismului. — II. Anii redeșteptării [1848—49] — Revoluția francesă. — Mișcarea popoarelor în Austria. — Evenimentele dela Viena. — Maghiarii la Viena. — Cererile națiunii maghiare. — Pretensiunile Cehilor. — Pretensiunile națiunii croate. — Conciliația Sașilor. — Ministerul unguresc. — Kossuth și Croații. — Activitatea dietei maghiare. — Mișcarea Slovacilor. — Congresul Sârbilor. — Maghiarii

din Ardeal. — Opiniunea publică română. — Mișcarea Românilor. — Simeon Bărnuțiu. — Adunarea dela Dumineca Tomii. — Pregătiri pentru adunarea cea mare. — Conferența prealabilă. — Vorbirea lui Bărnuțiu. — 3/15 Maiu. — Actele adunării naționale. — Adunarea dela Pesta. — Adunarea dela Lugoj. — Dieta dela Cluj. — Deputația română la Monarchul. — Trei proclamațiuni. — Deschiderea dietei ungare. — Activitatea comisiunei regnicolare. — Chestia română în parlament. — Croația și Ungharia. — Trei adunări românești. — Manifeste și decrete împărătești. — Acțiunea lui Kossuth. — Apel la popularitatea lui Șaguna. — Comitetul român de pacificațiune. — Alte manifeste și proclamațiuni. — Abzicerea împăratului Ferdinand. — În contra guvernului din Cluj. — Adunarea națională dela Sibiiu. — Românii la Monarchul. — Constituția din 4 Martie (1849). — Alte petițiuni — Proclamația lui Csányi. — Detronarea dinastiei. — Misiunea lui Dragoș. — Scrisoarea lui Butean. — Petițiunea națiunilor unite. — Ursoriul națiunii române. — Petițiune în tavorul celor arestați. — Al doilea ursoriu, adresat Monarchului. — Răspunsul lui Bach și replica Românilor. — Convenția româno-maghiară. — Proiect de lege în chestia naționalităților. — În chestia despărțirii hierarhice. — Reclamarea unei Academii de drept. — Petițiunea Arădanilor. — Petițiunea Bănățenilor. — Pentru cei morți. — Petițiunea episcopului Erdély. — Ultima reprezentațiune a delegațiunii române. — Memorandul lui Șaguna. — Repriviri. — III. Sub absolutism. — Zece ani grei [1850—1859].

Cartea se poate procura dela autorul în Sibiiu [Strada Măcelarilor 34] și costă exemplarul [50 de coale tipărite] broșat 10 coroane, legat în pânză 11 coroane 60 bani, plus porto.

„D A C I A“

institut de credit și economii, societate pe acții.

Reședința societății: **Orăștie** (Szászváros, Broos).

Birourile societății se află în casele proprii:
(Strada Berăriei nr. 12 lângă posta regească).

Capital social 100.000 cor.

Operațiunile societății sunt:

A) primește depuneri spre fructificare.

a) depuneri fără anunț până la 100 cor. 5 1/2 %.

b) depuneri mai însemnate cu anunț de un an cu 6 %.

c) depuneri făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale ori cu scop de binefacere cu 6 %.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut.

Regulamentul special pentru depuneri se cuprinde în libelul de depuneri.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face și prin postă și se rezolvă fără întârziere.

B) Acoardă credite personale pe lângă cambii sau obligații cu caventi.

C) Acoardă împrumuturi pe efecte.

D) Acoardă împrumuturi pe lângă siguranță ipotecară.

E) Institue ramul de amanetare pe aurituri, argintării, pe lângă dispozițiile legale existente, procurându-și concesiunea forului competent.

F) Cumpără și vinde efecte publice, pe cari în cas de lipsă le poate lombarda.

G) Cumpără și vinde realități.

H) Cumpără și vinde ori-ce lucruri mobile.

I) Tot felul de întreprinderi comerciale și economice, în societate cu alții ori singură.

K) Finanțează patente.

L) Arêndează și exarêndează realități și alte drepturi și întreprinder de tot soiul.

Directiunea.

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

în Orăștie Szászváros.

Opuri —
Bilete de log. —
Broșuri —
Circulare —
Bil. de vizită —
Invitări —
Bilanțuri —
Acții —
Cap. de epist. —
Placate —
Ord. de dans —
Adrese —
Compturi —
Note —
Preț Curent. —
Anunțuri —
Registre —
Imprintate —
Couverte —
Bilete de cun. —
Etc. etc. etc.

Există deja de 14 ani și este pro-
văzută cu tot felul de material
necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografic

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce co-
mande repede și cu prețuri mode-
rate, se îngrijește totodată ca toate
acelea să fie estetic lucrate și
fără erori.

Până de present se bucură de sprigi-
nul celor mai îndepărtate orașe. Dovadă
aceasta despre promptitudinea și
acurateța cu care efectuește ori-ce
lucrare.

Ca unica tipografie românească în
acest mare comitat, se roagă de bine-
voitorul sprigin al celorlalte institute
rom., precum și al privaților.